

El Català

Un debat a finals del segle xx

De la normalització a la normalitat

Miquel Strubell
Bernat Joan
Maria-Lluïsa Pazos
Gabriel Bibiloni
Vicent Pitarch
Isidor Marí
Gerard Jacquet

Índex

Pròleg.....	5
Societat i Normalització Lingüística.....	11
<i>Miquel Estrubell i Trueta</i>	
Les normalitzacions reeixides.....	33
<i>Bernat Joan i Marí</i>	
El Català, llengua nacional?.....	45
<i>Maria-Lluïsa Pazos i Noguera</i>	
La llengua estàndard en una situació de normalitat.....	63
<i>Gabriel Bibiloni Canyelles</i>	
L'atzarós camí valencià cap a la normalitat.....	73
<i>Vicent Pitarch Almela</i>	
La planificació lingüística.....	81
<i>Isidor Marí Mayans</i>	
Situació de la llengua a la Catalunya Nord.....	109
<i>Gérard Jacquet i Surjus</i>	
Paraules de conclusió.....	119
<i>Joan Barceló Matas</i>	

PRÒLEG

L'any 1973, encara en època franquista, l'Ajuntament de Manacor aprovava la creació de l'Escola Municipal de Mallorca, la funció de la qual seria la d'ensenyar la llengua i cultura pròpies de les Illes Balears. Durant aquests 25 anys, ininterrompudament, l'Escola ha acomplert la seva tasca d'ensenyament de la llengua i cultura catalanes.

La secció de "Cultura de les Balears" començà essent una part complementària de les classes de llengua; eren unes sessions en què es feien conferències i es projectaven audiovisuals elaborats per l'equip de professors de l'Escola. S'hi tractaven temes diversos dels camps de la literatura, la història, l'art, la geografia, les tradicions... Amb el temps, aquestes classes —que es deien Aules de Cultura Popular i comptaven amb el suport de la Caixa de Pensions de Manacor i de l'Obra Cultural Balear, primer, del Ministeri de Cultura, després, i de la Conselleria de Cultura del Govern Balear, més endavant— s'han convertit en els cursos monogràfics, impartits per conferenciants experts, que ara en deim "Cursos de Formació Permanent", que compten amb la col·laboració del Consell Insular de Mallorca i de l'Institut de Ciències de l'Educació de la UIB.

Amb motiu de commemorar el 25è aniversari de l'Escola, decidírem que era el moment d'organitzar un curs nou, un curs de sociolingüística, temàtica que encara no s'havia tractat a fons i prou extensament. Vàrem veure que era un moment propici per revitalitzar el discurs al voltant de la llengua, que hi havia tota una sèrie de temes a l'ordre del dia, temes sobre els quals la gent volia informació real: la nova *Llei de Normalització* de Catalunya, l'anomenat *Decret de Mínims* sobre l'ús del català en l'ensenyament no universitari a les Illes Balears, el cas de l'Alguer, la problemàtica valenciana... Tot això afavoria —més encara, feia necessari— el debat entorn de la situació actual del català.

Els set conferenciants convidats al primer "Curs de Sociolingüística" de l'Escola Municipal de Mallorca, tots ells, reeixiren en la difícil tasca de transmetre els seus coneixements a un públic heterogeni (des de joves estudiants fins a professors, passant per gent sense nocions de sociolingüística però profundament conscienciada de la problemàtica de la llengua).

Intervencions tan brillants no podien restar únicament en la memòria dels assistents —i en la dels manacorins que seguien les conferències per la televisió local—, calia editar-ne un llibre i divulgar-lo pertot arreu dels Països Catalans, ja que, en definitiva, va ser la presa de consciència del procés de normalització lingüística al nostre país, comparant-lo amb els

que es duen o s'han duit a terme a d'altres països, el tema que motivà el debat entre set grans entesos en la matèria; debat que, finalment, teniu reproduït a les vostres mans.

És clar que fer el pas de l'oralitat a l'escriptura sempre comporta una pèrdua d'espontaneïtat i de la possibilitat de fer col·loqui amb el conferenciant; en canvi, amb el llibre imprès es guanya per un altre costat, sobretot en dos aspectes fonamentals: l'extensa divulgació de la qual parlàvem més amunt; i la perdurabilitat, el fet de poder rellegir l'obra tantes vegades com es vulgui... i reflexionar-hi sovint!

Pel que fa al tema de l'espontaneïtat, cal mencionar l'actuació de Gérard Jacquet, que es féu en el Teatre Municipal de Manacor: la naturalitat amb què ens explicava un conte popular i una rondalla tradicional de la seva terra, la facilitat amb què cantava una cançó medieval rossellonesa, el seu propi parlar —farcit d'expressions genuïnes de la Catalunya del Nord—, el simple fet de testimoniar-nos, en directe, la seva experiència personal i el drama col·lectiu dels pocs "catalans" que queden en aquesta zona... tot plegat va fer posar la pell de gallina a l'auditori i, aquesta emoció, no és possible de transcriure-la en un llibre: havíem de ser allà, davant ell, escoltant-lo.

L'èxit de les conferències —o millor, de cadascun dels conferencians— va ser degut a llur habilitat per explicar-se d'una forma totalment professional i, alhora, amena, entenedora, comunicativa, a voltes efusiva; de tal manera que els oients acabaren el curs ben encoratjats a continuar la lluita per la llengua, a mantenir-se fermes; conscients, tanmateix, de les dificultats implícites en la croada. Al final del curs, una estudiant joveneta em deia, en to mig de broma, que lluitar per la llengua catalana és fer-ho gairebé per una causa perduda; però de cop abandonava el pessimisme, s'apassionava, i afirmava que ella seria "cap de la República Independent dels Països Catalans...!" Ja veis, a voltes ens trobam —i ja va bé que hi siguin— tals abrandaments frescs i juvenívols. Això contrasta amb les profundes reflexions i la qualitat fora mida de les conferències, però en certa manera era la reacció que esperàvem —efusiva i entusiasta— després d'haver assistit al curs.

Optimisme... Pessimisme... Què passa amb la llengua catalana? Sembla que el tema suscita passions, i també contradiccions —tanmateix, és bo que això passi: Strubell diu que el pitjor enemic de la llengua és la passivitat, que cal donar transcendència al català i debatre les contradiccions si volem endegar un procés de normalització lingüística—; a pesar de trobar-nos amb fets aparentment positius, el cas és que, alhora, els autors del llibre exposen obertament les seves temences, els aspectes més negatius del tema: mostren, en definitiva, tot el que hi ha, la cara i la creu de la mateixa moneda.

Per una banda, és irremeiable un fort pessimisme en analitzar la realitat actual (l'ús que es fa del català, el prestigi de què gaudeix, etc.); però per l'altra banda, veim com sorgeix del més profund de l'ànima catalana una espurna d'esperança, un esclat d'il·lusió.

Vicent Pitarch ens ofereix, de forma ben planera, una visió de la realitat sociolingüística del País Valencià, i no es mossega la llengua, de tal manera que parla explícitament d'estratègies de *desestabilització social, maquinació* per introduir *el caos...* fins i tot insinua una certa *esquizofrènia* en referir-se al conflicte lingüístic valencià. Però, enmig d'un discurs totalment crític i negatiu pel que fa al paper de les institucions valencianes, Pitarch no pot reprimir l'emoció en parlar del moviment "cívic" (no "polític") que emergeix, cada cop amb més força, al País Valencià. També Gérard Jacquet ens fa compartir el seu optimisme i satisfacció pel fet d'haver-hi grups de joves catalanòfils bastant actius i conscienciats enmig de la desolació del panorama lingüístic a la Catalunya del Nord.

Per ventura aquest llibre que teniu entre les mans, aquest *debat*, en comptes de donar-vos solucions us crearà nous dubtes. En definitiva, d'això es tracta. El que pretenen els autors és mostrar la crua realitat, i fer-nos reflexionar, que ens plantejem si és aquesta realitat que volem o bé una altra. Ens mostren, també, diferents opcions que pot prendre la llengua catalana en el seu camí cap al futur. Que el català arribi a bon port, o que no arribi enlloc, depèn de *cadascun de nosaltres* —i si no us convenç, llegiu Strubell— perquè cada dia, amb cada acte de parla, cadascú elegeix —més o manco inconscientment— amb quina llengua es vol expressar. Veureu com tots els conferenciants insisteixen en la necessitat d'usar el català per tal que no s'extingeixi. És evident, sí; però en moltes d'ocasions no és fàcil de mantenir, aquesta lleialtat lingüística. Massa sovint topam amb una altra llengua, el castellà, que ens barra el pas (en l'àmbit de l'Administració, per exemple, i també en el món laboral, social, educatiu, polític, en els mitjans de comunicació...).

Quan gireu pàgina i enceteu aquest *debat*, us trobareu Miquel Strubell, al capdavant, estimulant-nos a tots a comprometre'ns en el procés de normalització lingüística, perquè cal que cadascú, individualment, revisi els seus costums i actuï conseqüentment per tal d'ajudar la llengua catalana a aconseguir un nivell de normalitat total. D'altres països han reeixit en la construcció d'una llengua "normal", nacional; i qui tracta el tema de les llengües a Europa és Bernat Joan, que analitza les coincidències que es donen en tots els casos de normalitzacions lingüístiques reeixides, amb la qual cosa es discerneixen les condicions necessàries per poder arribar a la normalització plena del català. Fixau-vos que parlem de la *possibilitat d'arribar* a la normalitat... perquè el nostre país es troba immers en un procés,

en un camí que per força ha de menar a algun lloc. M. Lluïsa Pazos descriu amb una claredat insuperable tres camins, tres opcions possibles a què pot optar la llengua catalana; tanmateix..., no hi ha més que una sortida per tal de fer avançar el català! I continua el debat. Gabriel Bibiloni intervé per explicar a què ens referim en parlar de llengua estàndard i s'assegura de dissipar temors i confusions habituals entre els parlants de les diferents zones dialectals.

Un element importantíssim en tot aquest procés de normalització —a més del compromís individual, i la unitat de la llengua, com vèiem més amunt—, és l'actuació de les institucions: Isidor Marí s'encarrega de mostrar-nos la importància del compromís que tenen les institucions —tant públiques com privades— amb la nostra llengua. És imprescindible que duguin a terme una bona planificació lingüística, perquè mantenir-se en una posició neutral significa, realment, fomentar el descontrol lingüístic. I d'aquest tema en sap molt Vicent Pitarch: continuau llegint aquest sucós debat, i el veureu escometre rotundament contra el neoliberalisme. Per acabar, Gérard Jacquet llança un crit d'alarma pel que fa a la situació del català a la zona del Rosselló: alerta! —ens ve a dir—, recordau que teniu *un bocí perdut per allà dalt, a França*; si el perdeu, perdreu un tros de territori, i un fragment de la nostra història comuna quedarà tan sols com a record, amb el Palau dels Reis de Mallorca com a únic testimoni de *pedra freda i muda...*

No crec exagerar gens si us dic que el gran triomf d'aquest llibre-debat és que els autors aconsegueixen fer-nos sentir la nostra llengua catalana tan vital i necessària com l'aire que respiram.

Isabel Andreu
 Professora de l'Escola
 Municipal de Mallorca